

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾**

z dnia 31 maja 2012 r.

w sprawie rodzinnych domów pomocy

(Dz. U. z dnia 26 czerwca 2012 r.)

Na podstawie art. 52 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy;
- 2) warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy.

§ 2. 1. Rodzinny dom pomocy świadczy usługi bytowe i opiekuńcze w budynku mieszkalnym jednorodzinny, którego właścicielem lub najemcą jest:

- 1) osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy, w którym ta osoba zamieszkuje;
- 2) organizacja pożytku publicznego - w przypadku rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez organizację pożytku publicznego.

2. W przypadku najmu budynku mieszkalnego jednorodzinny okres umowy najmu powinien gwarantować właściwe funkcjonowanie rodzinnego domu pomocy.

§ 3. 1. W jednym budynku mieszkalnym jednorodzinny może być prowadzony nie więcej niż jeden rodzinny dom pomocy albo rodzinny dom pomocy dla osób wymagających wsparcia z powodu wieku, zwany dalej "domem dla osób starszych", albo rodzinny dom pomocy dla osób wymagających wsparcia z powodu niepełnosprawności.

2. W przypadku gdy osoba wymaga wsparcia w formie usług świadczonych przez rodzinny dom pomocy zarówno z powodu wieku, jak i niepełnosprawności, kieruje się ją do domu dla osób starszych.

§ 4. 1. W rodzinnym domu pomocy prowadzonym przez osobę fizyczną usługi bytowe i opiekuńcze są realizowane bezpośrednio przez tę osobę, a w przypadku rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez organizację pożytku publicznego usługi te są realizowane przez osobę kierującą rodzinnym domem pomocy, która zamieszkuje w rodzinnym domu pomocy.

2. Świadczenie usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy powinno uwzględniać stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby i możliwości osoby przebywającej w rodzinnym domu pomocy, a także prawa człowieka, w tym w szczególności prawo do poszanowania i ochrony godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa, oraz ochronę dóbr osobistych.

3. Sposób świadczenia usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy jest ustalany w formie pisemnej z osobą korzystającą z usług rodzinnego domu pomocy, jej pełnomocnikiem albo opiekunem prawnym przed skierowaniem do tego domu.

4. Osoba prowadząca rodzinny dom pomocy lub osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego przy świadczeniu usług

bytowych i opiekuńczych może korzystać z pomocy innych osób.

5. Liczba osób pomagających w świadczeniu usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy powinna być dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości osób przebywających w rodzinnym domu pomocy.

§ 5. 1. Osobom przebywającym w rodzinnym domu pomocy zapewnia się, dostosowane do ich sprawności psychofizycznej, całodobowe:

- 1) usługi bytowe:
  - a) miejsce pobytu,
  - b) wyżywienie,
  - c) utrzymanie czystości;
- 2) usługi opiekuńcze:
  - a) udzielanie pomocy w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych,
  - b) pielęgnację, w tym pielęgnację w czasie choroby,
  - c) kontakty z otoczeniem,
  - d) inne czynności wynikające z indywidualnych potrzeb.

2. Osobom przebywającym w rodzinnym domu pomocy udostępnia się informacje o przysługujących im prawach, w tym o prawie do wnoszenia skarg, przez umieszczenie tej informacji w widocznym, ogólnie dostępnym miejscu.

3. Osobom niepełnosprawnym rodzinny dom pomocy umożliwia korzystanie z usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych oraz udział w aktywizacji zawodowej.

4. Osoby spokrewnione lub inne osoby bliskie niespokrewnione mają zapewnioną możliwość swobodnego kontaktu z osobą przebywającą w rodzinnym domu pomocy.

§ 6. 1. W rodzinnym domu pomocy zapewnia się w zakresie usług bytowych dotyczących:

- 1) miejsca pobytu:
  - a) swobodny dostęp do budynku i jego otoczenia,
  - b) budynek i jego otoczenie bez barier architektonicznych, z zastosowaniem udogodnień dla osób niepełnosprawnych,
  - c) pokoje mieszkalne usytuowane na parterze budynków wielokondygnacyjnych, jeżeli budynki takie nie posiadają wind - w przypadku osób o ograniczonych możliwościach swobodnego przemieszczania się,
  - d) pokoje mieszkalne, nie więcej niż dwuosobowe, wyposażone w łóżko lub tapczan, szafę, stół, krzesła, szafkę nocną dla każdej osoby oraz inny niezbędny sprzęt wynikający z indywidualnych potrzeb osoby korzystającej z usług rodzinnego domu pomocy, z tym że:
    - pokój jednoosobowy - o powierzchni nie mniejszej niż 12 m²,
    - pokój dwuosobowy - o powierzchni nie mniejszej niż po 8 m² na osobę,
  - e) pomieszczenia wspólnego użytkowania:
    - pokój dziennego pobytu służący jako jadalnia,
    - kuchnię dostępną dla wszystkich mieszkańców domu,
    - pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia,
    - jedną łazienkę dla nie więcej niż 5 osób i jedną toaletę dla nie więcej niż 4 osób, wyposażone stosownie do potrzeb osób korzystających z tych pomieszczeń;
- 2) wyżywienia:
  - a) co najmniej 3 posiłki dziennie, w tym posiłki dietetyczne - zgodnie ze wskazaniem lekarza,
  - b) przerwę między posiłkami nie krótszą niż 4 godziny, przy czym ostatni posiłek nie wcześniej niż o godzinie 18⁰⁰,
  - c) dostępność do drobnych posiłków i napojów między posiłkami, o których mowa w lit. a,
  - d) możliwość spożywania posiłków w pokoju mieszkalnym, a w razie potrzeby -

- karmienie,
- e) możliwość samodzielnego korzystania z kuchni;
- 3) utrzymania czystości:
- a) środki higieny osobistej, środki czystości, przybory toaletowe i inne przedmioty niezbędne do higieny osobistej,
- b) sprzątanie pomieszczeń w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz dziennie.
2. W rodzinnym domu pomocy zapewnia się w zakresie usług opiekuńczych:
- 1) w miarę potrzeby pomoc w myciu, kąpaniu i ubieraniu;
- 2) pomoc w przyjmowaniu leków;
- 3) opiekę higieniczną, w tym pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych oraz w zakupie niezbędnych leków zaleconych przez lekarza;
- 4) organizowanie czasu wolnego;
- 5) czynny udział w codziennym życiu rodzinnym;
- 6) niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych;
- 7) organizowanie świąt i uroczystości;
- 8) możliwość odbywania praktyk religijnych;
- 9) pomoc w zakupie odzieży i obuwia oraz niezbędnych artykułów osobistego użytku.
3. Zakres usług opiekuńczych jest dostosowany do indywidualnych potrzeb osoby korzystającej z usług rodzinnego domu pomocy i uwzględnia poziom samodzielności tej osoby.

§ 7. 1. Osobę wymagającą wsparcia w formie usług świadczonych przez rodzinny dom pomocy kieruje się do tego domu na pobyt okresowy albo pobyt stały.

2. Decyzję w sprawie skierowania do rodzinnego domu pomocy wydaje kierownik ośrodka pomocy społecznej, zwanego dalej "ośrodkiem", na podstawie:

- 1) rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego ośrodka;
- 2) zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w rodzinnym domu pomocy, uzupełnionego wskazaniem pielęgniarskim co do zakresu wymaganych usług opiekuńczych;
- 3) dowodu otrzymywania emerytury, renty lub zasiłku stałego.

3. Decyzja w sprawie skierowania do rodzinnego domu pomocy na pobyt okresowy jest wydawana na okres przystosowawczy trwający nie krócej niż 3 miesiące.

4. Po zakończeniu okresu przystosowawczego, o którym mowa w ust. 3, wydaje się decyzję w sprawie skierowania do rodzinnego domu pomocy na pobyt stały.

§ 8. 1. Pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny do wysokości odpowiadającej poniesionym miesięcznym wydatkom ustalonym w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu pomocy zawartej między gminą a osobą fizyczną albo organizacją pożytku publicznego, prowadzącymi rodzinny dom pomocy.

2. Przy ustalaniu opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy stosuje się odpowiednio art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

3. Wysokość miesięcznej opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy określa się w decyzji, o której mowa w § 7 ust. 2.

4. Opłatę z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy wnosi się do kasy gminy lub na rachunek bankowy gminy.

5. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik ośrodka, na wniosek osoby przebywającej w rodzinnym domu pomocy, jej pełnomocnika albo opiekuna prawnego, może, na czas określony, zwolnić tę osobę z wnoszenia opłaty częściowo lub całkowicie; w tym okresie opłatę z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy ponosi gmina.

§ 9. 1. W ramach nadzoru kierownik ośrodka, w imieniu i z upoważnienia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, przeprowadza kontrolę w rodzinnym domu pomocy co

najmniej raz na pół roku.

2. W przypadku uzasadnionego podejrzenia występowania uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodzinnego domu pomocy, w tym wskutek złożenia skargi przez osobę przebywającą w rodzinnym domu pomocy, kierownik ośrodka przeprowadza kontrolę doraźną.

§ 10. 1. W trakcie przeprowadzania kontroli kierownik ośrodka lub osoba przez niego upoważniona prowadzi obserwacje, analizuje dokumenty, nawiązuje bezpośredni kontakt z osobami przebywającymi w rodzinnym domu pomocy, a w razie potrzeby kontaktuje się z ich rodzinami, opiekunami prawnymi lub pełnomocnikami.

2. Osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy albo osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego umożliwia przeprowadzenie kontroli w ramach sprawowanego nadzoru i podjęcie czynności, o których mowa w ust. 1.

3. Przedmiotem kontroli rodzinnego domu pomocy jest sprawdzenie:

- 1) standardu, rodzaju i zakresu usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy;
- 2) przestrzegania praw, o których mowa w § 4 ust. 2, oraz zapewnienia dostępności do informacji o tych prawach, a także przestrzegania warunków, o których mowa w § 5 i 6;
- 3) współdziałania osoby fizycznej prowadzącej rodzinny dom pomocy albo osoby kierującej rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego z osobą przebywającą w tym domu, jej rodziną, opiekunem prawnym lub pełnomocnikiem.

4. Kontrola standardu, rodzaju i zakresu usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy może polegać na:

- 1) przeprowadzeniu wizytacji w rodzinnym domu pomocy mającej na celu zapoznanie się z warunkami świadczonych usług bytowych i opiekuńczych;
- 2) zasięgnięciu opinii osób przebywających w rodzinnym domu pomocy, ich rodzin, opiekunów prawnych lub pełnomocników.

5. Po przeprowadzeniu kontroli rodzinnego domu pomocy sporządza się protokół kontroli zawierający:

- 1) określenie zakresu kontroli;
- 2) wyniki kontroli;
- 3) ewentualne zalecenia pokontrolne mające na celu likwidację uchybień lub nieprawidłowości w świadczeniu usług przez rodzinny dom pomocy i termin ich realizacji;
- 4) ocenę wykonania ewentualnych zaleceń pokontrolnych wynikających z poprzedniej kontroli.

6. Protokół kontroli rodzinnego domu pomocy otrzymuje:

- 1) osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy - w przypadku kontroli rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez osobę fizyczną;
- 2) osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego i organizacja pożytku publicznego - w przypadku kontroli rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez organizację pożytku publicznego.

7. Do protokołu kontroli rodzinnego domu pomocy zawierającego zalecenia pokontrolne osoba fizyczna albo osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego lub organizacja pożytku publicznego prowadząca rodzinny dom pomocy może złożyć pisemne zastrzeżenia lub wyjaśnienia do kierownika ośrodka w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołu.

8. Protokół kontroli rodzinnego domu pomocy wraz z zastrzeżeniami lub wyjaśnieniami i stanowiskiem kierownika ośrodka do tych wyjaśnień otrzymuje odpowiednio wójt, burmistrz lub prezydent miasta w terminie 30 dni od dnia podpisania protokołu albo od dnia złożenia zastrzeżeń lub wyjaśnień przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom pomocy albo osobę kierującą rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego lub organizację pożytku publicznego prowadzącą rodzinny dom pomocy.

9. Nieuwzględnienie przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom pomocy albo osobę kierującą rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez organizację pożytku publicznego zaleceń pokontrolnych w terminie wyznaczonym w protokole kontroli skutkuje możliwością rozwiązania umowy dotyczącej prowadzenia takiego domu, po zapewnieniu dalszej pomocy osobom w nim przebywającym.

§ 11. Osoby fizyczne prowadzące rodzinne domy pomocy w dniu wejścia w życie rozporządzenia dostosują je do wymogów, o których mowa w § 5 i 6, do dnia 31 grudnia 2013 r.

§ 12. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.³⁾

¹⁾ Minister Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej - zabezpieczenie społeczne, na podstawie §1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 248, poz. 1485).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706 i Nr 221, poz. 1738, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842 i Nr 217, poz. 1427, z 2011 r. Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622 i Nr 149, poz. 887 oraz z 2012 r. poz. 579.

³⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2005 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. Nr 153, poz. 1276), które na podstawie art. 5 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 81, poz. 440) utraciło moc z dniem 4 listopada 2011 r.